

Fladdermöss i Västerbottens län – kunskapsläget 2014

MICHAEL SCHNEIDER

Under år 2014 har arbetet med fladdermöss intensifierats i Västerbotten. Bland annat har Umeå kommun köpt in en så kallad autobox (dvs. en fladdermusdetektor som automatiskt spelar in fladdermusläten, som sedan kan analyseras med olika programvaror) och genomfört inventeringar på olika ställen i och kring Umeå. Inom ramen för ett samverkansprojekt med Finland har detektorer varit ute på öarna Holmögadd och Stora Fjäderägg i Umeå kommun. Två nya kolonier av fladdermöss har blivit kända i länet och i samband med utredningar rörande vindkraftsetablering har nya inventeringar av fladdermöss genomförts.

Här nedan sammanfattas den nya kunskapen om fladdermössen i Västerbotten som författaren har tagit del av under året. Säkerligen har det dock missats ett och annat, främst när det gäller vindkraftsutredningar.

Ny art för Västerbotten

Inom ramen för Umeå kommuns inventering av fladdermöss har det konstaterats ännu en ny art för Västerbottens län. Under natten mellan den 7 och 8 augusti 2014 spelades in ett läte av stor fladdermus (*Nyctalus noctula*) (Fig. 1) vid strandpromenaden längs med Umeälven, nedanför Västra Brinkvägen, Väst på stan i Umeå (Grellmann 2014). Fler inspelningar gjordes i samma område och vid Tvärån, lite längre västerut, under nätterna 11-12, 13-14 och 21-22 augusti, med upp till 60 kontakter per natt. Arten konstaterades även vid manuell inventering den 21 augusti (Johnny de Jong, muntligen). Därmed har

gränsen för artens utbredningsområde i Sverige flyttats ca. 160 km norrut längs Norrlandskusten, jämfört med de senaste publicerade utbredningskartorna (Ahlén 2011, Dietz & Kiefer 2014).

De inspelade lätena är typiska för födosök på låg höjd i mer slutna habitat (Ingemar Ahlén, epost augusti 2014). Det är än så länge oklart vilken status den stora fladdermusen har i länet. Det är en migrerande art som kan förflytta sig över långa sträckor mellan sommar- och vintertillhållen (upp till ca 1000 km), även om det finns uppgifter om att de nordliga bestånden kan vara mer stationära. På

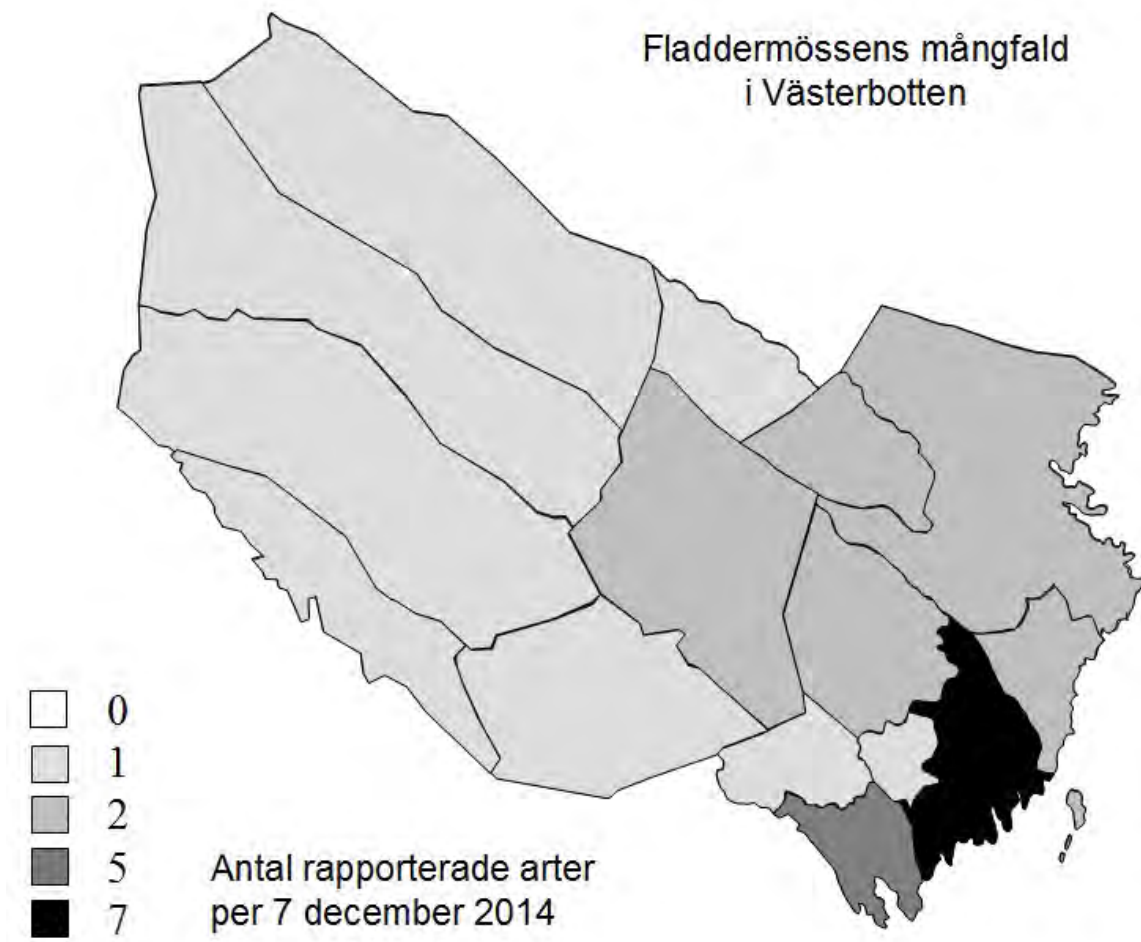
Figur 1. En stor fladdermus i en fladdermusholk, dock inte i Västerbotten. Foto: Michael Schneider.

sommaren bor den gärna i gamla bohål av hackspettar eller i holkar, men arten kan även hittas i byggnader (Dietz m fl 2007).

Fladdermöss på öar

Fritzén (2014) publicerade i början av året en redogörelse för KvarkenBats, ett projekt som startades på finska sidan av Kvarken år 2013 för att testa en hypotes kring migration av fladdermöss längs Österbottens kust. Enligt denna hypotes skulle trollfladdermöss (*Pipistrellus nathusii*) under hösten migrera norrut längs Österbottens kust och ta sig via Replotlandet och Valsörarna till Sverige där de sedan skulle flyga vidare söderut till Mellaneuropa för övervintring.

Länsstyrelsen har blivit intresserad av KvarkenBats, eftersom det är oklart hur migrerande trollfladdermöss rör sig i Västerbotten. Denna kunskapsbrist är problematisk, eftersom det diskuteras ett antal vindkraftparker i länets kustland samtidigt som trollfladdermusen är en högriskart med avseende på vindkraft. För att få bättre kunskap om förekomst och rörelser av fladdermöss i kustbandet placerades en automatisk detektor ut på Holmögadd, som skulle spela in fladdermusläten under perioden maj till oktober. Under första veckan av september fanns en autobox utplacerad på Stora Fjäderägg. Trollfladdermöss spelades in på båda ställen. Första inspelningen på Holmögadd

Figur 2. Det rapporterade antalet arter av fladdermöss är mycket olika i kommunerna i Västerbottens län. Detta återspeglar dels de naturliga förhållandena, och dels intensiteten med vilken fladdermusfaunan har undersökts.

Tabell 1. En sammanställning av de olika arterna av fladdermöss som har rapporterats i kommunerna i Västerbottens län. Ett "?" indikerar en osäker artbestämning. Se texten för fullständiga artnamn.

Kommun	Nord.	Brandts	Vatten	Frans	Gråsk.	Troll	Stor	Långör.
Nordmaling	X	?	X	X				?
Umeå	X	X	X	X	X	X	X	
Robertsfors	X	?						
Skellefteå	X	?						
Bjurholm	X							
Vännäs	?							
Vindeln	X		X					
Malå	?							
Åsele	X							
Lycksele	X	?						
Norsjö	X	?						
Dorotea	X							
Vilhelmina	X							
Storuman	?							
Sorsele	X							

gjordes den 19 augusti (Niclas Fritzés, epost augusti 2014) och på Stora Fjäderägg spelades in rop av arten under fyra nätter under perioden 2-7 september. Arten var dock redan känd från Umeå kommun sedan tidigare (Schneider 2013).

Även från själva Holmön har det under året rapporterats om förekomst av (hittills obestämda) fladdermöss (Göran Sjöberg, muntligen). Nordisk fladdermus (*Eptesicus nilssonii*) har konstaterats med hjälp av inspelningar både på Stora Fjäderägg och på Holmögadd (Niclas Fritzés, epost augusti 2014).

Yngelkolonier

Kunskapen om yngelkolonier är mycket bristfällig i Västerbotten. Under året blev dock två kolonier kända för en vidare krets av personer. Den ena var en liten koloni (ett

tiotal djur i slutet av juli) av nordisk fladdermus på vinden av en sommarstuga i Bådagrundet nära Skeppsvik i Umeå kommun. Den andra var en stor koloni (ett hundratal djur i början av augusti) i väggen av ett äldre hus i Håknäsbacken i Nordmalings kommun. Här rör det sig om mustaschfladdermus (*Myotis mystacinus*) eller, mer sannolikt, om Brandts fladdermus (*M. brandtii*), men en slutlig morfologisk artbestämning har hittills inte gjorts. Intressant var att även några få individer av fransfladdermus (*M. nattereri*) verkar finnas med i kolonin. Fransfladdermusen är en ny art för Nordmalings kommun.

Inventeringar rörande vindkraft

Ett antal inventeringar av fladdermöss i samband med planerade vindkraftparker har genomförts i Västerbotten under året.

För de flesta av dessa inventeringar har författaren dock hittills inte fått tillgång till resultaten, även om det har ryktats om en ny art för Robertsfors kommun.

Sammanfattningsvis

Det aktuella kunskapsläget för Västerbotten är således följande: Totalt har sju olika fladdermusarter konstaterats i länet. Dessa är den vanliga arten nordisk fladdermus, de något mer ovanliga arterna vattenfladdermus (*M. daubentonii*) och Brandts fladdermus, arterna trollfladdermus och fransfladdermus som nu börjar dyka upp på fler ställen i länet, samt de i Västerbotten mer sällsynta arterna gråskimlig fladdermus (*Vespertilio murinus*) och stor fladdermus. Dessutom finns indikationer på förekomst av den långörade fladdermusen (*Plecotus auritus*), som dock inte heller detta år har kunnat bekräftas.

Förekomst av fladdermöss har rapporterats från samtliga länets kommuner (Tab. 1). Under året har en ny art konstaterats i Västerbottens län och nya arter har konstaterats för både Umeå kommun och Nordmalings kommun. Fortfarande är kunskapsläget dock mycket olika i de olika kommunerna när det gäller fladdermöss och Umeå kommun håller även i år ledningen i länet, nu med sju konstaterade arter (Fig. 2).

Tack

Tack till Ingemar Ahlén för hjälp med artbestämning, Johnny de Jong för artbestämning och diskussioner kring inventering m m, Doris Grellmann för sitt entusiastiska fladdermusarbete, bland annat på Stora Fjäderägg, och Matthias Hammer för guidning i tyska fladdermuskogar. Niclas Fritzén har tagit hand om detektorn på Holmögadd och rapporterat resultat därifrån.

Mer att läsa

- Ahlén, I. 2011:** Fladdermusfaunan i Sverige. Arternas utbredning och status. Kunskapsläge 2011. *Fauna och flora* 106:2-19.
- Dietz, C., Helversen, O.v. & Nill, D. 2007:** *Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas*. Stuttgart: Kosmos-Verlag.
- Dietz, C. & Kiefer, A. 2014:** *Die Fledermäuse Europas kennen, bestimmen, schützen*. Stuttgart: Kosmos-Verlag.
- Fritzén, N.R. 2014:** KvarkenBats – migrerande fladdermöss i Kvarken. *OA-Natur* 16:30-42.
- Grellmann, D. 2014:** Fladdermusinventering. En översiktlig inventering av områdena Kvarnvägen, Brinkvägen och södra Ön. Inventeringsrapport, Umeå kommun.
- Schneider, M. 2013:** Fladdermöss i Västerbottens län – kunskapsläget 2013. *Skörvnöpparn* 5(1):47-50.

Författaren adress:

Michael Schneider
Norrby 21
922 67 Tavelstö